

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Filborna 36:16 och 36:22, fornlämning 226

HUSBYGGE

Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2015:1

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Filborna 36:16 och 36:22, fornlämning 226

HUSBYGGE

HELSINGBORGS STAD, HELSINGBORGS KOMMUN

Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2014–2015

Filborna 36:16 och 36:22, fornlämning 226

Husbygge

Helsingborgs socken, Helsingborgs kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2015:1

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

Tryck: Holmbergs i Malmö AB

© Skånearkeologi 2015

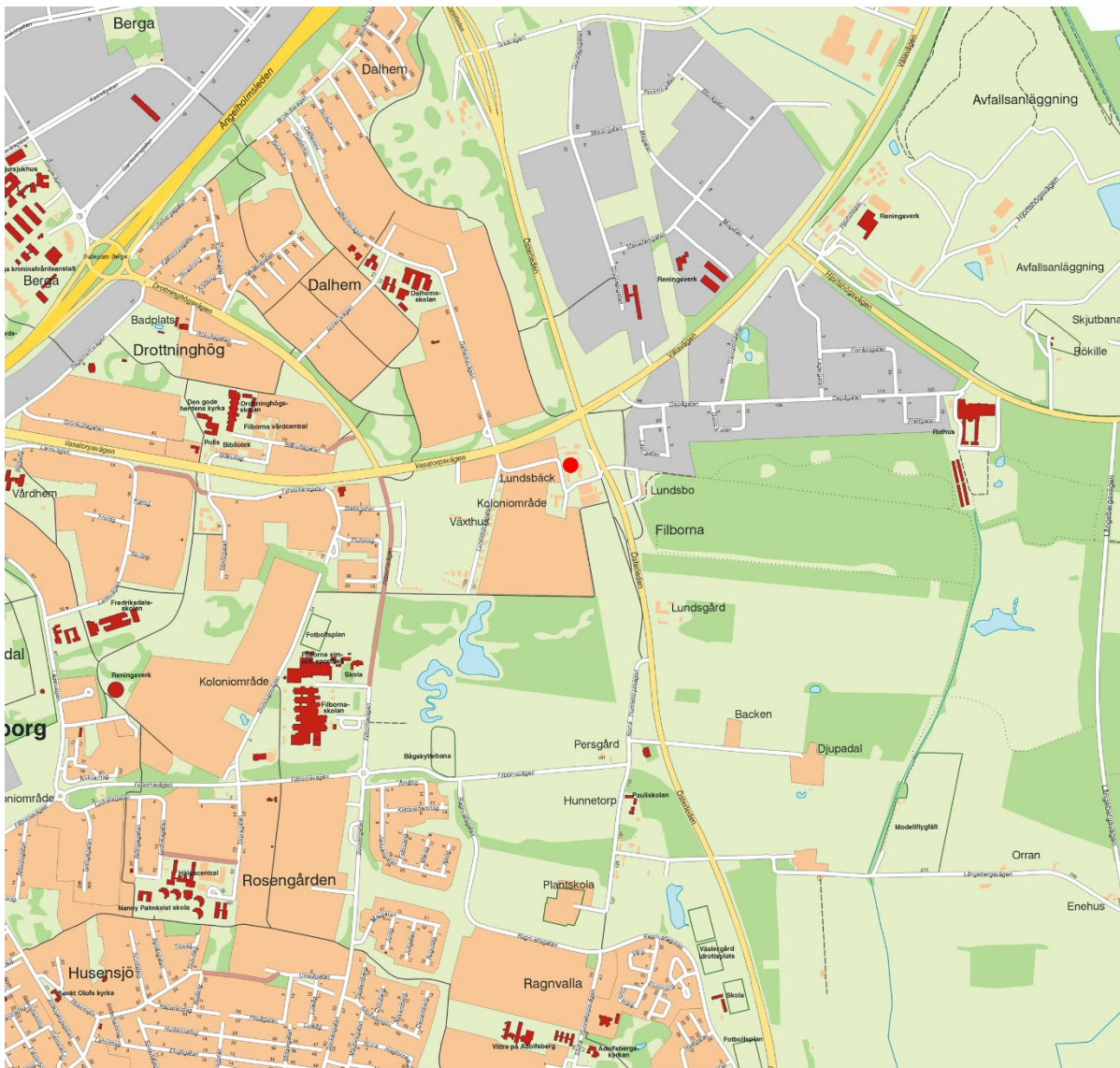
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Helsingborgs kommun markerad med blå färg.

Figur 2. Karta över del av Helsingborg med platsen för aktuell undersökning markerad med en röd fylld cirkel. © Lantmäteriet.

Inledning

Med anledning av att fastigheterna Filborna 36:16 och 36:22 byggdes om till skola med tillhörande skolområde inom Filborna bys historiskt kända bytomt genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning enligt ett beslut av länsstyrelsen i Skåne län.

Delar av skolområdet har tidigare under 2014 varit föremål för en översiktlig arkeologisk förundersökning (Söderberg 2014). Den nu genomförda förundersökningen föranleddes av tillkommande dräneringar och genomfördes norr om den tidigare förundersökningen.

Topografi och fornlämningsmiljö

Ortnamnet Filborna anses betyda ungefär ”hästhagen” eller ”fölbacken” (Pamp 1983).

Det äldsta skriftliga belägget för ortnamnet härrör från år 1397. Enligt 1670 års jordrevningsprotokoll bestod byn av 18 gårdar, vilket innebär att Filborna var en av de större byarna i bygden: genomsnittet var ungefär tio gårdar per by. Vid tiden för enskiftesförrättningen, som i Filborna ägde rum åren 1817 till 1821, fanns 20 mantalssatta gårdar samt några gatuhus och torp.

Av Filborna by återstår idag endast ett fåtal hus och gårdar. Jordbruksmarken har efterhand ersatts med småindustrier, koloniområden, rekreationsområden samt vägar och gator (Söderberg 2014).

På byns västra åkermark grävdes vid två tillfällen under 1884 och 1885 den så kallade Filbornaskatten upp (Helsingborg fornlämning 53). Silverskatten består av smycken, hacksilver och mynt som deponerades under andra hälften av 900-talet. Filborna är också fyndplatsen för en guldraketeat från 500-talet (Söderberg 2014).

Figur 3. Karta som visar Filborna bytomts (Raä 226) utbredning, undersökningarna Österleden och Kv. Hövtången (blå streckad linje) samt undersökningarna för fjärrvärme och vattenledning (heldragen blå linje). Aktuell undersökning är markerad med röd fylld cirkel. Den föregående översiktliga förundersökningen utfördes söder om föreliggande undersökning, mellan och på ömse sidor om husen på kartan.

© Lantmäteriet.

Filborna by har varit föremål för flera arkeologiska undersökningar genom åren. Den första förundersökningen inom byn utfördes år 1991 inom kvarteret Hovtången varvid gårdslämningar med vikingatida och tidigmedeltida dateringar påträffades, bland annat ett så kallat "trelleborgshus" (Söderberg 2014).

I samband med anläggandet av en fjärrvärmeledning genom bytomten genomfördes år 1992 en förundersökning, varvid delar av en huslänga med stengrund från 1700-talet samt förhistoriska och medeltida lämningar påträffades. Flera anläggningar innehöll fynd av östersjökeramik vilket tydde på att det fanns en ganska omfattande bebyggelse i ett tidigt skede av medeltiden (Söderberg 2014).

Vid utbyggnaden av Österleden genomfördes en arkeologisk undersökning 1994. Parallellt med denna utfördes även en arkeologisk undersökning inom kvarteret Hovtången. Vid undersökningarna kom fem historiskt kända gårdslägen (gård nr 6, 9, 19, 16, 18) att beröras. Gård 16 undersöktes i sin helhet och kunde delas in i fyra bebyggelsefaser från 1100-talet till 1800-talet. Äldre lämningar framkom också, från brons- och järnålder (Söderberg 2014).

I samband med ett pedagogiskt projekt utfördes år 2003 en undersökning där elever från närbelägna Drottninghögskolan medverkade. Vid undersökningen framkom delar av ett gathus från 1600- och 1700-talet som inte är redovisat på någon av de historiska kartorna (Thomasson 2005).

Vid anläggande av en vattenledning framkom lämningar från äldre- och yngre järnålder i byn södra del (Hyll 2013).

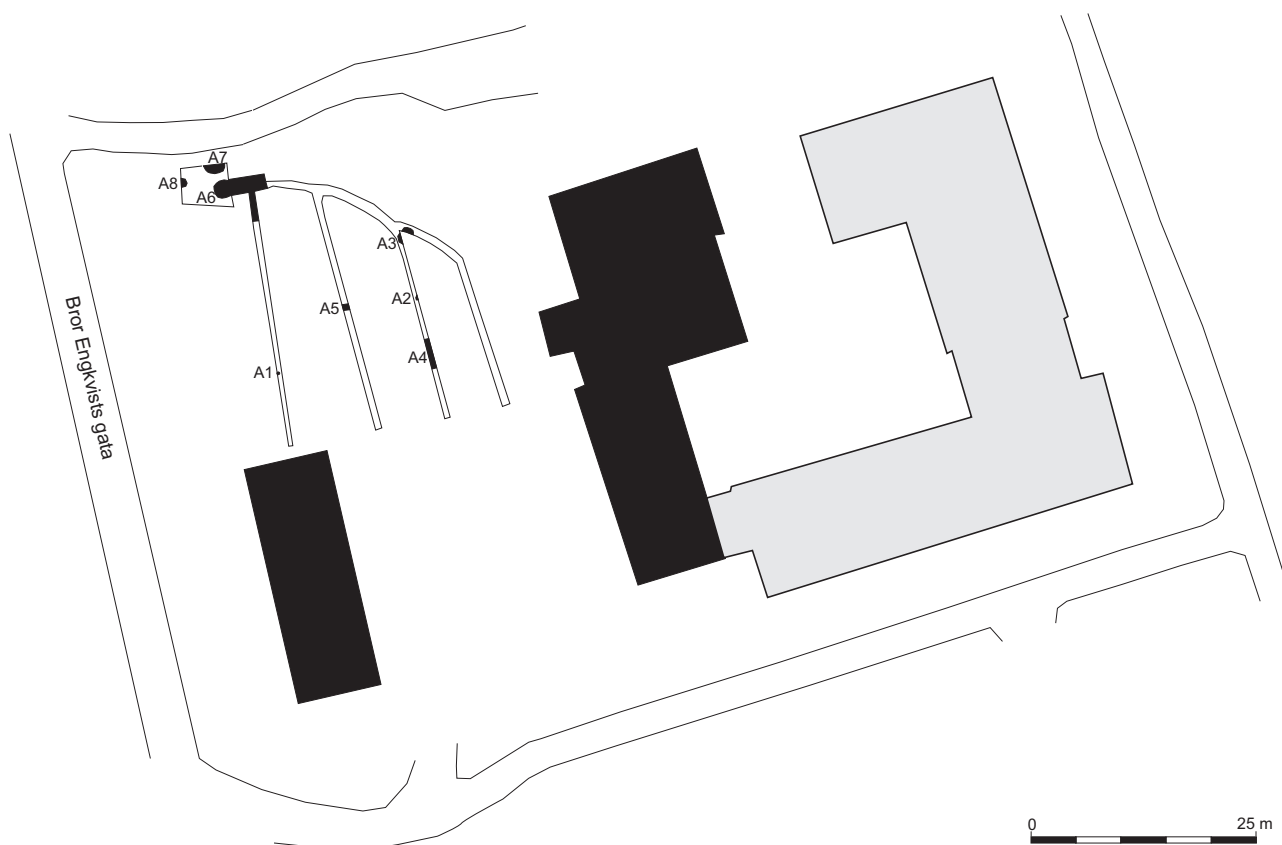
Under våren 2014 genomförde UV Syd en översiktlig förundersökning inom de områden som skulle bebyggas samt för lekplatsen. Man påträffade kulturlager och en tidig modern huslämning efter gård nr 2 inom det område som skulle bli lekplats (Söderberg 2014). Då man vid anläggandet av lekplatsen endast avsåg att påföra grus beslutade Länsstyrelsen om att det arbetet kunde utföras under antikvarisk kontroll.

Undersökningsresultat

Figur 4. Schaktplan som visar schakt och anläggningar. Det nybyggda huset är markerat med grått. Byggnaden i väster är riven.

Drygt 110 löpmeter schakt upptogs med en bredd av ca 0,6 meter i botten och med ett djup av ca 0,6–0,8 meter. Därtill grävdes en rensbrunn ned inom en 8 m² stor yta och en stenkista på ca 22 m².

Sammanlagt framkom åtta anläggningar bestående av 2 stolphål, 1 grop, 1 dike/grop, 1 brunn och 3 lertäkter. Diket/gropen kunde inte upptäckas i något av de

angränsande schakten, vilket mer tyder på en avlång grop.

Anläggningarna 6 och 7 grävdes till hälften med grävmaskin. Andra halvan av den del som var framschaktad av A6 grävdes ut med skårslev. Sektionen i A6 dokumenterades i skala 1:20. Övriga anläggningar ligger kvar under dräneringsledningarna.

Området var kraftigt påverkat av yngre schaktningsarbeten, i synnerhet i den västra delen. Vid platsen för stenkistan har man vid ett tidigare tillfälle schaktat bort matjorden och fört på ett ca 0,35 tjockt lager med grovt morängrus. Under det påförda lagret framkom tre lertäkter. Över hela ytan har jord påförts så att dräneringsschakten hamnade i övergången mellan alv och matjord. I det västligaste schaktet förekom också betongrester efter någon byggnad eller konstruktion. Det förekom även en del koksslagg inom området.

Det förekom få fynd i såväl anläggningar som i matjordshögarna. Ett par skärvor yngre rödgods vid brunnen och ett storstenstegel vid gropen samt djurben, bränd lera och ett par oidentifierade järnbitar i en av lertäkterna.

Referenser

Litteratur

- Hyll, N. 2013. Filborna 35:1. Arkeologisk förundersökning 2013. UV Rapport 2013:7.
Pamp, B. 1983. Ortnamn i Skåne.
Söderberg, B. 2014. Filborna 36:16 och 36:22. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2014. UV Rapport 2014:140.
Thomasson, J. 2004. Drottningholm och Dalhem. Platser att vara stolt över. Kulturförvaltningen, Helsingborg.

Kartmaterial

Tätortskartan

Internetreferenser

FMIS

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-20209-2014
Skånearkeologis diarienummer 201426

Län Skåne
Kommun Helsingborg
Socken Helsingborg
Fastighet Filborna 36:16 och 36:22
RAÄ-nummer 226:1

Ekonomiska kartans blad 62D 1f NO
Koordinatsystem Sweref 99 TM
X koordinat 6215289
Y koordinat 359604
M ö.h. 45

Fältarbetstid 2014-08-20-2015-01-13
Antal arbetsdagar 2
Antal arkeologtimmar 11

Undersökt yta 110 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare Fastighets AB Slottsleden

Arkivmaterial förvaras på Regionmuseet i Kristianstad

Kostnader, arkeologi
Projektledning/administration: 650:-
Fältarbete: 7 150:-
Rapport: 5 200:-
Tryck: 1 000:-
Karta: 300:-
Resor: 1 300:-
Summa: 15 600:-